

Grenseløs
samiskopplæring

Innhold

Sammendrag	4
1. Forord	5
2. Målet med rapporten	6
3. Hva definerer samiskopplæringen?	7
3.1 Læreplaner	7
3.2 Grunnopplæring og videregående opplæring	7
3.3 Høyere utdanning og lærerutdanningene	9
3.4 Barnehage/førskole	11
3.5 Læremidler	11
3.6 Andreskolespørsmål	12
4. Innsamling av data om grenseløs samiskopplæring	14
4.1 Intervjuer	14
4.2 Samarbeidsskolene og -områdene	14
4.3 Noen vellykkede undervisningssamarbeid	14
5. En felleserklæring	18
6. Tiltak	19
Kilder og annen litteratur	21
Lover og forskrifter	22
7. Vedlegg	23
Vedlegg 1. Intervjuer på nordsamisk om skolesamarbeidet	23

Sammendrag

Rapporten har samlet data fra situasjonen og nivåene i opplæringssamarbeidet i Sápmi og legger fram forslag til hvordan det vil være mulig å utvikle samarbeidet. Rapporten hører til samarbeidet i Grenseløs samiskopplæring. Samarbeidsgruppa har jobbet i perioden 1.1.2019-31.12.2019.

I rapporten har vi intervjuet lærere, rektorer, skolesjefer og andre sakkyndige som jobber med samiskopplæring. I tillegg har arbeidsgruppa gjennomført studiereiser til noen steder i Sápmi for å drøfte og forhøre oss om blant annet det samarbeidet som finnes i Sápmi og om hvordan det er utført.

Med bakgrunn i intervjuene og samtalene har arbeidsgruppa utformet tre trinn i opplærings-samarbeidet. Første trinn er en felles skole, det andre trinnet er felles undervisning og det tredje trinnet inneholder forskjellige kortere prosjekter, besøk, hendelser og gjøremål.

Utgangspunktet for alle disse trinnene er felles språk, kultur, verdier og næringer. På grunnlag av intervjuene og trinnene har arbeidsgruppa utformet forslag til hvordan barnehagene og skolene skulle kunne igangsette og utvikle grenseskridende opplæringssamarbeid og foreslår noen tiltak i den forbindelsen.

Kapittel 2 i rapporten beskriver nærmere rapportens mål, kapittel 3 behandler lover som styrer organiseringa av samiskopplæringen eller annet som vedrører dette. Kapittel 4 opplyser om hvordan arbeidsgruppa har tilegnet seg opplysninger om opplæringssamarbeidet og gir i tillegg noen eksempler på vellykket samarbeid. I kapittel 5 er det en felles erklæring og tiltak for grenseløst samarbeid. På slutten av rapporten er det i tillegg samlet noen sentrale lover og nyttige nettsider som leseren kan fordype seg i.

1. Forord

Over hele Sápmi skjer det en økning, bevaring og vitalisering i bruken av samisk. Noe av det viktigste og mest grunnleggende som behøves for utvikling i det samiske samfunnet, er at opplæringen skjer på grunnlag av det samiske folkets egne visjoner, prioriteringer og betingelser. Samisk relatert utdanningspolitikk er fastlåst til de forskjellige statenes utdanningspolitiske strukturer. Disse strukturene burde bli vurdert og behandlet slik at samiske barn og unge får mulighet til å styrke språket sitt, identiteten sin og kulturen sin gjennom utdanning uavhengig av riksgrensene.

Samisk parlamentarisk råd (SPR) vedtok i sak 07/05 at intensjonen til SPR er at det på nordisk nivå skal utformes felles mål for samisk opplæring, felles læreplaner og læremidler som kan brukes over landegrensene. Vedtaket er ett av punktene i SPR sin handlingsplan. Derneft oppsto det et behov for å opprette et forprosjekt og skrive en rapport som skulle avdekke om det var ønske og vilje i Sápmi til grenseoverskridende samarbeid, og i så fall, hva er det som er til hinder for dette og hva som skal til for at dette skal lykkes. Sametinget i Norge tok på seg ansvaret for finansiering og opprettelse av en arbeidsgruppe.

Uten hjelp og kommunikasjon ville det ikke blitt noe av rapporten, og vi har intervjuet rektorer, lærere, foreldre og Samisk høgskole. Intervjuene er utført både ved hjelp av spørreskjemaer, ved å treffes og ved skype-møter. Grunnlaget for

rapporten er lagt av opplæringssamarbeidet ved skolene i Sirma og Utsjok som har vært veivisere og banet veien og vist at det er mulig å bygge et varig opplæringssamarbeid. I tillegg er det i rapporten samlet opplysninger fra intervjuene.

Arbeidsgruppa for Grenseløs samiskopplæring ønsker å takke alle sammen som så sjenerøst har delt sine erfaringer, ideer og intensjoner fra opplæringssamarbeidet med oss. Denne rapporten streber etter å legge til rette for læring og komplettering av data slik at vi sammen kan bevare og utvikle de samiske språkene, det samiske folks kunnskap, samenes slektskap, felles næringer og dessuten mulighetene for kunne jobbe på tvers av landegrensene i framtiden.

Sametinget i Norge avsatte midler i budsjettet for 2017 til videreutvikling av det grenseløse skolesamarbeidet som utføres i Sirma og Utsjok. Derneft ble det etablert en arbeidsgruppe for prosjektet der det var med representanter for Sametingene i Norge, Finland og Sverige og representanter for skolesamarbeidet for Sirma og Utsjok. Leder for arbeidsgruppa har vært Inger Anne Klemetsen fra Sametinget i Norge, og Arla Magga fra Sametinget i Finland har fungert som sekretær. I tillegg har arbeidsgruppa bestått av Ulla Aikio-Puoskari og Eila Tapiola fra Sametinget i Finland, Jon Christer Mudenia fra Tana kommune og foreldrerepresentantene Aura Pieski og Leif Erik Varsi og forsker Torkel Rasmussen.

2. Målet med rapporten

Hovedmålet med rapporten er å identifisere og samle erfaringer og muligheter og dessuten å finne eksempler på hvordan skolene har gjennomført og hvordan man kan gjennomføre opplærings-samarbeid i Sápmi. Det at forskjellige skoler over landegrensene iherdig har anstrengt seg sammen for de samiske språkene og samisk utdanning, vil lette arbeidet til skolene og de samiske samfunnene i andre områder. Forhåpentligvis vil dette oppmuntre andre områder å gjøre det samme.

Rapporten gransker kort de forskjellige landenes opplæringslover, læreplaner og andre bestemmelser i skolene som kan utgjøre et problem for opplæringssamarbeidet og bli til altfor stor byrde for de som prøver å samarbeide over grensene. Mange samiske barn og unge lever i forskjellige land i områder der samisk ikke står så sterkt eller ikke høres daglig. Grenseløst samisk opplærings-tilbud ville kunne gi dem mulighet til å styrke både samisk språk, identitet og kultur.

Dette ansvaret som gjelder for alle lovverk og styringsdokumenter, må løftes opp på skolemyn-dighetenes nivå i alle landene slik at kommunene ser opplæringssamarbeidet som en mulighet. Utviklingen av samisk språk og kultur gjennom opplæringssamarbeid vil likevel behøve fotfeste, forstandighet og faste tiltak også på institusjons- og myndighetsnivå slik at samarbeidet ikke faller på foreldrene og lærerne.

Arbeidsgruppa har utformet et samarbeidstre som symbol på opplæringssamarbeidet over grensene. Treet har røtter og tre forskjellige samarbeidsnivå. Treets rot er de felles samiske språkene, verdiene og næringene. Erfaringer og granskninger viser at det er mulig å støtte og styrke de samiske språkene og samisk kultur ved opplæringssamarbeid¹. Øverste nivå er treets topp, og det symboliserer den felles grenseover-skridende sameskolen der all undervisning skjer på samisk. Det andre nivået symboliserer felles undervisning i visse fag. Et godt eksempel på det er samarbeidet mellom skolene ved munningen av Utsjok og i Sirma på begge sider av Tana elva der det i alle fall etter 2000-tallet har vært konti-nuerlig opplæringssamarbeid². På treets neder-ste nivå presenteres felles prosjekter, visitter eller aktiviteter. Dette nivået kan også inneholde fjern-kontakt som for eksempel fjernundervisning og samkvem via sosiale media på tvers av grensene. Rapporten behandler de skolene som har under-visning i samiske språk eller/og på samisk og setter fokus på grunnskolenivået og samiskfaget. Rapporten nevner også kort barnehager/førskole, videregående opplæring og høyere utdanning og andre fag som berører samisk kultur, som duodji (samisk håndverk) og reindrift.

¹ Hirvasvuopio-Laiti & Hirvonen 2013: *Ohcejoga ja Deanu gielddaid skuvla- ja mánaidgárdeovttasbarggu dálá dilli ja hástalusat*. OVTTAS! Samisk språk-, skole- og barnehageutvikling i Tana dalen – prosjekt. ; Rasmussen 2015; Aikio-Puoskari 2016

² Hirvasvuopio-Laiti & Hirvonen 2013.

3. Hva definerer samiskopplæringen?

Finland, Norge og Sverige har egne opplæringslover, -systemer og retningslinjer som gir rammebetingelser for samisk opplæring. De bestemmer hvem som for eksempel har rett til samiskundervisning. Læreplanene angir mer eksakt hva som er målet for opplæringen, omfanget av opplæringen og om gjennomføringen.

3.1 Læreplaner

I **Norge** følger alle skolene i forvaltningsområdet for samisk språk samiske parallelle og likeverdige læreplaner. Med bakgrunn i læreplanene lærer elevene om samisk identitet, kultur, historie og samfunnsliv. Overordnet del – grunnopplæringens verdier og prinsipper er en del av læreplanverket. Overordnet del gjelder for grunnopplæringen. Læreplanverkets overordnet del – verdier og prinsipper redegjør grundigere for opplæringslovens formålsparagraf og verdigrunnlaget for grunnopplæringens hovedprinsipper. I Norge er man i ferd med å fornye alle læreplanene for grunnskolen fra første klasse til videregående skole.

I **Finland** følger samiskopplæringen i grunnskolen fundamentene for grunnopplæringens læreplaner (2014)³. Disse er rammene for landets offentlige nivå som kommunen skal følge. Kommunene kan fritt bestemme innholdet og metodene i samiskopplæringen. I følge fundamentene i læreplanen er den sentrale oppgaven for samiskopplæringen å støtte elevenes oppvekst på grunnlag av sitt eget språk, sin egen kultur og sitt eget samfunn⁴.

I **Sverige** har sameskolene sine egne læreplaner *Läroplan för sameskolan*, der det i innholdet er tatt hensyn til samisk språk og kultur. Sameskolene skal formidle det samiske samfunnets og urfolkets normer, verdier, tradisjoner og kulturarv til elevene. Ellers er innholdet i sameskolenes læreplaner ganske likt læreplanene til grunnskolen i Sverige *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet* (reviderad 2019).

3.2 Grunnopplæring og videregående opplæring

I følge opplæringsloven i **Norge** har alle elever i grunnskolen og videregående skole rett til å lære nord-, lule- eller sørsamisk⁵. Selv om eleven måtte være den eneste eleven i kommunen som ønsker å lære seg samisk, så skal hun/han få samiskopplæring uavhengig av bosted i Norge. Dersom skolen ikke klarer å tilby undervisning ved hjelp av lokal lærer, skal det tilbys fjernundervisning på samisk⁶. Fjernundervisningen tilrettelegges i to deler slik at i tillegg til nettundervisning, kan eleven delta på hospitering⁷.

I Norge har samiske elever også rett til opplæring på samisk. Denne retten gjelder i de såkalte forvaltningsområdene for samisk i Norge. Dersom det er flere enn 10 elever som ønsker undervisning på samisk utenfor forvaltningsområdene, så skal de få et slikt opplæringstilbud. I Norge er det to samiske videregående skoler som tilbyr undervisning både i og på samisk

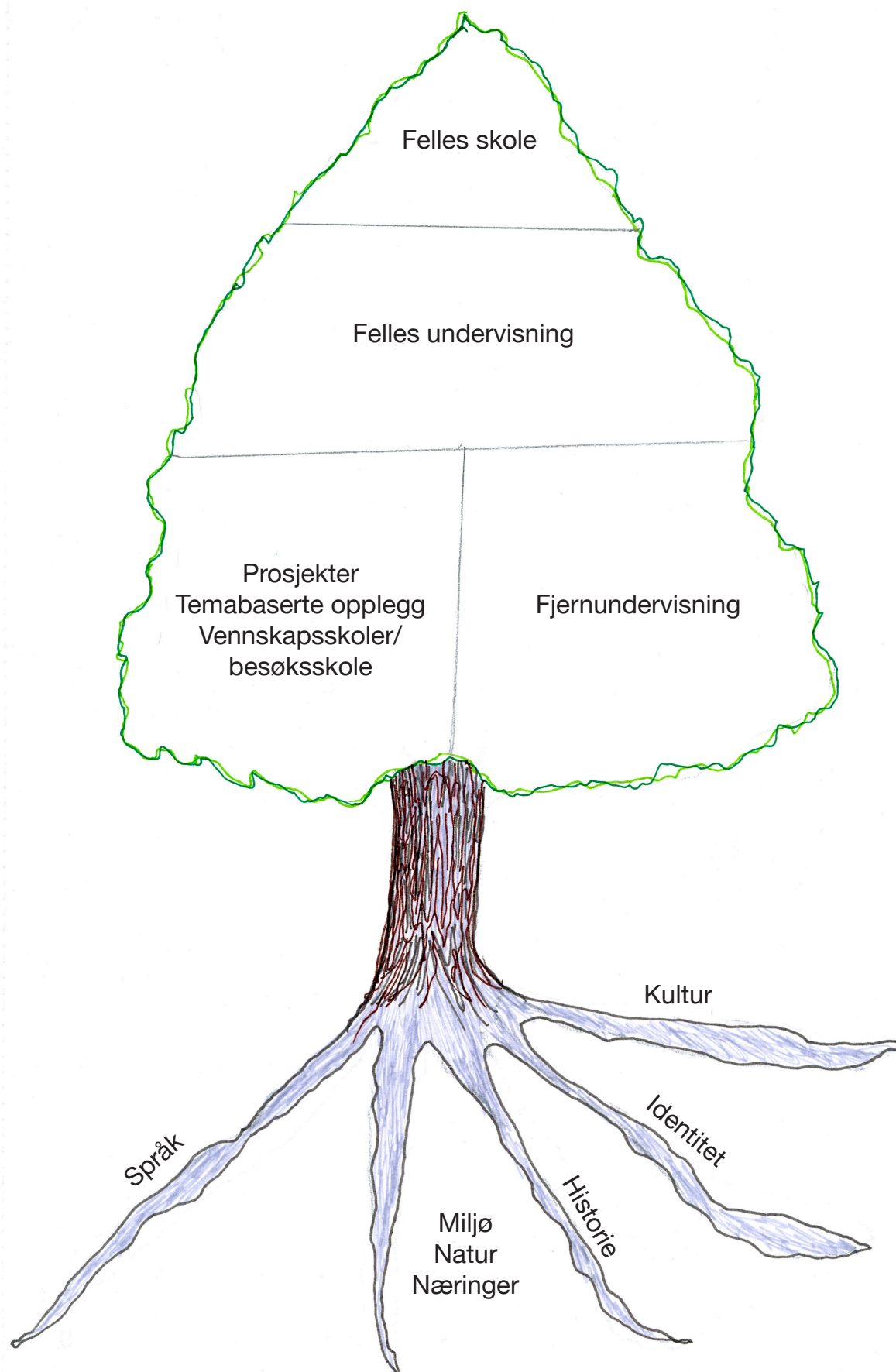
³ Undervisningsdepartementet 2014: Vuodđooahpahusa oahppoplána vuodustusat.

⁴ Undervisningsdepartementet 2014: pkt. 9.1.

⁵ Opplæringslova 1998: § 6-1, 6-2, 6-3 (Norge).

⁶ Forskrift til opplæringslova 2006: § 7-1; Utdanningsdirektoratet 2015:1 (Norge)

⁷ Kautokeino kommune 2018: Diedut gáiddusoahpahusa birra ja mot ohcat.

I **Finland** kan det etter grunnopplæringsloven undervises på samisk, og til samiskkyndige elever som bor i sameenes hjemtrakter, skal undervisningen gis hovedsakelig på samisk. Utenfor sameenes hjemtrakter er ikke undervisningen i samisk hjemlet i opplæringslovene. Det er mulig å lese samisk dersom elevens morsmål eller familiens andrespråk er samisk, og ut fra det tilrettelegges undervisningen i det samiske språket som komplement til grunnopplæringen med to timer i uken. Undervisningsdepartementet bevilger midler til finansiering av tilretteleggingen av undervisningen⁸. Det har til nå vært lite eller tilfeldig tilrettelegging av fjernundervisning i samiske språk i Finland. Imidlertid startet utviklingen av fjernundervisning i Finland fra mai 2018 da undervisnings- og kulturdepartementet bevilget midler til et pilotprosjekt for fjernundervisning i samiske språk⁹. Prosjektet rådfører seg med departementet om finansiering av samiskopplæring og opplæringsloven slik at samiske barn og unge i fremtiden skulle kunne ha en solid og likeverdig mulighet til å lære seg samisk uavhengig av hvor de bor. I videregående skole og i yrkesskolen kan samisk være undervisningsspråk, men loven forplikter ikke dette¹⁰. I videregående skole kan samisk være morsmål og læreemne i litteratur, læreemne i påbegynt fremmedspråk i grunnopplæringen og læreemne i påbegynt kortere fremmedspråk i videregående skole. Samisk kan også læres som læreemne i morsmål i yrkesopplæring¹¹.

Grunnskolene i **Sverige** har forskjellige alternativer for tilrettelegging av samiskopplæringen. De samiske barna kan få opplæring i sameskolene som det finnes fem av i alt. Sameskolenes undervisning er den undervisningen som gis i klasse 1–6 i grunnskolen. Sameskolene er statlige skoler med eget styre, Sameskolstyrelsen¹². I sameskolene blir det undervist i nord-, lule- og sørsamisk. Samiskundervisningen kan også gis som integrert undervisning (*integrerad samisk undervisning*). Integrert undervisning tilrettelegges vanligvis for de høyere klassene etter at elevene først har tilegnet seg læring i sameskolen. Dersom skolen ikke klarer å tilrettelegge samiskundervisning, så skal undervisningen tilbys som fjernundervisning¹³. Elevene i videregående skole har rett til undervisning i samisk som morsmål såfremt eleven behersker språket godt fra før av.

3.3 Høyere utdanning og lærerutdanningene

I **Norge** tilbyr Samisk høgskole i Kautokeino¹⁴ blant annet opplæring i samisk og litteratur på bachelor-, master- og doktorgradsnivå. I barnehagelærer- og lærerutdanningen skal studenten tilegne seg kunnskap om de forskjellige landenes skolesystemer og læreprogrammene er da også bygget opp etter grenseløs modell. Dette er den eneste skolen i verden der hovedspråket i opplæringen, i administrasjonen og i annen kommunikasjon er nordsamisk. I tillegg har Samisk høgskole også samiske kulturfaglige utdanninger og kurs så som duodji og samisk samfunnsutdanning og reindrift og også urfolksutdanninger. En del av forskningsvirksomheten ved Samisk høgskole finansieres via Nordisk ministerråd¹⁵.

⁸ Forskrift 1777/2009.

⁹ Sametinget 2019 (Finland): *Sámegielaidd gáiddusoahpahusfidnu válmmaštallá doaimma stáđásmáhttima*.

¹⁰ Lov714/2018.

¹¹ Lov531/2017.

¹² www.sameskolstyrelsen.se

¹³ Sameskolstyrelsen 2019: *Fjärrundervisning i samiska*.

¹⁴ samas.no

¹⁵ samas.no/se/dutkan

Nord universitet tilbyr lærerutdanning og samiskutdanning i lulesamisk¹⁶. Nord universitet, Bodø tilbyr bl.a. opplæring i lulesamisk på bachelor- og masternivå og lærerutdanning på lulesamisk på masternivå. Levanger i lulesamisk område sokner til Nord universitet og de tilbyr lærerutdanning på lulesamisk. Sametinget og fylkesmannen i nordre Nordland tilbyr 200 000 kr. i årlig utdanningsstipend til de som tar lærerutdanning.

UiT/ Norges arktiske universitet tilbyr utdanning i nordsamisk på bachelor- og masternivå.

I **Finland** kan man studere samisk ved tre forskjellige universiteter. Ved universitetet i Oulu er det Giellagas-instituttet som etter undervisningsdepartementets bestemmelser har spesielt ansvar for utviklingen av høyere utdanning og forskning i nordsamisk, enaresamisk og østsamisk og i samisk kultur i Finland¹⁷. Alle disse samiske språkene kan man studere både som hoved- og biemne, og i tillegg til språkene kan man studere samisk kultur. Ved universitetet i Oulu finnes også den eneste læremiddelutdanningen for samisk. Ved Lappi universitet i Rovaniemi er det mulig å studere grunnutdanninger i nordsamisk på morsmålsnivå, som kan suppleres til klasselærereksamen. Elever som ikke har samisk som morsmål, kan gjennomføre språkutdanningene i samisk ved språksenteret til universitetet. Ved Universitetet i Helsinki er det mulig å studere samisk ved humanistisk vitenskapsforum for spesialkurs. Ved universitetet er det også flervitenskapelig samiskforsknings utdanningshelhet. Læreemne i samiske studier kan være både hovedemne og biemne i humanistiske vitenskapelige kandidatenes og magistrenes avhandlinger¹⁸.

I Finland kan Undervisningsdepartementet godkjenne studium som er gjennomført i et annet land. Betingelse for godkjenningen kan være et bestemt høgstudium, studium eller opplæring som er gjennomført i Finland¹⁹. Arbeidsgiver kan vurdere nokså fritt om et studium som er gjennomført i et annet land, kan gi kompetanse for jobben. Foreksempel er studier som er gjennomført ved Samisk høgstule, godkjente i Finland.

I **Sverige** kan man ved Universitet i Umeå studere nord-, lule- og sørsamisk og samisk kultur²⁰. Ved Universitetet i Uppsala er det mulig å ta utdanningen i nord- og sørsamisk ved *Institutionen för moderna språk*²¹.

I Sverige vurderes både lærerens og førskulelærers kompetanse ved institusjonen utfra lærernes og førskulelærernes kompetanser og vitnemål²².

Vilkår for kompetansen er høgstudium som inneholder pedagogiske utdanninger og faglige utdanninger. I Sverige skal kompetent lærer søke *lärarlegitimation* fra skoleverket for å kunne jobbe som lærer og avgi karakterer til elevene²³. Lærerlegitimasjon kan også søkes etter å ha fullført lærerutdanning i et annet land.

¹⁶ www.nord.no/en

¹⁷ www.oulu.fi/giellagas

¹⁸ Aikio-Puoskari 2016, 103.

¹⁹ Lov 1348/2015.

²⁰ www.umu.se

²¹ www.uu.se/

²² Forskrift 2011/326.

²³ Skolverket 2019: *Lärarlegitimation och förskollärarlegitimation*.

3.4 Barnehage/førskole

I **Norge** har kommunene i de samiske områdene etter barnehageloven²⁴ ansvar for at grunnlaget for barnehagetilbudet til samiske barn er samisk språk og kultur. Kommunene i de andre områdene skal legge til rette for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur. Barnehagetilbudet er på nord-, lule- og sørsamisk. *Rammeplanen for barnehagen* bestemmer barnehagenes innhold²⁵.

I **Finland** skal skolen etter førskoleloven sørge for at barnet får førskolepass på finsk, svensk eller samisk²⁶. Førskolen deles inn i dagpass på barnas samiske morsmål (nord-, enare- eller østsamisk) og i samiskspråklig språkreir²⁷.

I **Sverige** har enhver som tilhører en minoritet, etter loven om nasjonale minoriteter og minoritetspråk, rett til å lære sitt eget språk. Denne loven forplikter de kommunene som hører under forvaltningsområdet for samisk språk, til å tilrettelegge for samiskspråklig førskole delvis eller helt ut²⁸.

3.5 Læremidler

I **Norge** har Sametinget ansvar for utvikling av både ordinære og spesielt tilpassede læremidler i de samiske språkene for grunnskoleundervisnings årstrinn 1.-13. I forbindelse med utviklingen av læremidlene fastsetter Sametinget mål, strategier og tiltak for virkemidlene ved hjelp av aktivitetsplaner og budsjettprosesser. Sametinget kunngjør og bevilger årlig søkerbaserte tilskudd til utvikling av læremidler. Forlag, foretak og private institusjoner og andre miljøer kan få støtte til utvikling av læremidler.

Læremiddelprodusentene og læremiddelportalen *Ovttas/Akan/Aktesne* har ansvar for formidling, markedsføring og distribusjon av læremidlene. Dessuten har Sametinget en læremiddelsentral som administrerer materialutstillinger og -utån til barnehagene, skolene, studentene og andre.

Sametinget i **Finland** fungerer selv som læremiddelprodusent fordi det ikke finnes kommersielle forleggere på Finsk side. Samisk læremiddelproduksjon hører under Sametingets opplærings- og læreemneavdeling, som utreder produksjonsbehov, skriver årlige budsjettforslag, forvalter budsjettposter, klargjør produksjonsplaner, sørger for ferdigstillelse og planlegging av materialet helt fra manuskript til trykking, sørger for lønning til prosjektarbeidere som jobber med lærematerialet og holder kontakt med bedriftene, utdeler materialet gratis til de skolene som gir undervisning i og på samisk. Til andre blir lærematerialet solgt.

I **Sverige** utreder Sameskolestyret læremiddelbehovet, planlegger, henter inn tilbud og deler ut prosjektarbeid til bedrifter, kjøper inn læremidler, forvalter læremiddelbudsjettet og deler ut informasjon.

²⁴ Lov 2005/64.

²⁵ www.udir.no/rammeplan

²⁶ Lov 1973/36, endringer 1981/875 og 2015/580.

²⁷ Sametinget 2019 (Finland): *Mii lea giellabeassi?*

²⁸ Sametinget 2019 (Sverige): *Förvaltningskommuner i det samiska området.*

3.6 Andreskolespørsmål

Skolehelse

I **Norge** skal det finnes skolehelsetjeneste ved alle barneskoler, ungdomsskoler og videregående skoler. Tjenesten kan bestå av helsesøster, skolelege, psykolog og fysioterapeut. Det er viktig for elevene at de ansatte i denne tjenesten er tilgjengelige på skolen. Elevene må vite når, hvor og hvordan de kan få kontakt med helsetjenesten slik at det blir lettest mulig å få helsehjelp når de trenger det²⁹.

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) er en kommunal rådgivningstjeneste som fungerer som sakkyndig i undervisningssituasjonen for barn, ungdom og voksne og i forbindelse med deres behov for spesialundervisning. Tjenesten gir veiledning til skoler, kommuner og fylkeskommunene om tilpasninger for barn, ungdom og voksne som har spesielle behov. Samisk nasjonal kompetansetjeneste (SANKS) i Karasjok har nasjonale kompetansetjenestefunksjoner. Målet deres er å bidra til at den samiske befolkningen får et likeverdig tilbud innen psykisk helsevern og rus.

SANKS tilbyr utredning og behandling på spesialnivå for barn og unge i aldersgruppa 0-18 år. Barn og deres familier som behøver hjelp, kan få henvisning fra fastlegen, psykologen eller barnevernet. Barn og unge som opplever problemer, kan selv ta kontakt direkte. Det kan også andre gjøre som er bekymret på barnas vegne, som for eksempel barnehageansatte, foreldre og lærere.

Samisk spesialpedagogisk støtte (SEAD) i Kautokeino er en avdeling underlagt Statped. De har et landsomfattende ansvar for å tilby støtte og hjelp til alle barn og voksne som har spesialbehov i læresituasjonen. SEAD tilbyr hjelp både til enkeltelever og til hele grupper. Videre former og utarbeider SEAD spesielt tilpassede læringsressurser og kartleggingsmateriell både for nord-, lule- og sørsamisk. De holder også foredrag om samiske barns og unges spesialpedagogiske utfordringer. Ofte søker barnehagene og skolene via PPT-kontorene bistand fra SEAD.

I **Finland** har elevene i grunnopplæringen og i videregående opplæring rett til å få elevomsorgstjenester som omfatter tjenester fra blant annet psykolog, kurator, helsesøster og lege³⁰. Eleven har rett til å få komme til kurator eller psykolog samme dag og til helsesøster uten å behøve å bestille time. I tillegg har de finske grunnskolene en tretrinns støtte. Den vanlige støtten favner alle elevene og de har rett til å få bistand med engang behovet blir kjent. Med forsterket støtte får eleven en solid, individuell og solidere støtte. Igangsetting, tilrettelegging og tilbakeføring til ordinær støtte etter behov av forsterket støtte begrunnes utfra pedagogisk vurdering og blir behandlet i en flerkollegial samarbeidsgruppe for elevomsorg. Dersom forsterket støtte ikke er tilstrekkelig, foretas det en pedagogisk utredning av eleven som danner grunnlag for flytting av eleven til spesialstøtte. Spesialstøtten omfatter blant annet spesialundervisning for eleven og andre støttefunksjoner som eleven behøver.

²⁹ groruddalen.osloskolen.no/nyhetsarkiv/hva-gjor-skolehelsetjenesten

³⁰ Lov 1287/2013.

I **Sverige** har skolen plikt til å tilby eleven ekstra tilpasninger eller særskilt støtte etter behov eller så lenge det er behov for at eleven skal nå læremålene. Ekstra tilpasninger kan være for eksempel utarbeiding av tilleggsleksjoner, tilpassede læremidler eller spesialundervisning. Dersom de ekstra tilpasningene ikke er tilstrekkelig, skal rektor utrede om eleven behøver særskilt støtte. Spesialstøtte er bredere og varer vanligvis lengere enn særskilt støtte og kan blant annet inneholde spesialundervisning sammen med spesiallærere, individuell undervisning i visse fag eller tilpasset læreplan. For særskilt støtte skal skolen utarbeidetiltaksplan³¹.

Utdanningsstipend

Hovedregelen i de nordiske landene er at studentene får utdanningsstønad fra sine hjemland. Studenter som tar utdanning i et annet nordisk land, kan under visse forutsetninger få utdanningsstønad også fra det andre landet.

I **Norge** gis det stipend til heltids utdanninger etter grunnskolen og studenter fra utlandet kan få utdanningsstønad etter visse forutsetninger fra Lånekassen³². I **Finland** gis det utdanningsstønad til heltidsutdanninger etter grunnskolen. Det kan søkes om utdanningsstønad fra folkepensionsanstalten Kela³³. I **Sverige** gis det utdanningsstønad som i Finland til nivå to og til yrkeshøgskoleutdanningene. I Sverige er det de svenske myndighetene for utdanningsstønad CSN som bevilger utdanningsstønad www.csn.se/languages/sami---davvisamegiella.html³⁴.

Sametinget i Norge utdeler stipend til de elevene ved videregående skoler som leser samisk. I tillegg deles det ut stipend til forskjellige høyere utdanninger som fremmer samisk kultur og samiske språk³⁵. Også studenter fra Sverige og Finland har rett til å søke på visse stipend. Kravet er at elevene tar samisk barnehage- og grunnskolelærerutdanning og praktisk pedagogisk utdanning ved Samisk høgskole.

³¹ Lov 2010/800.

³² www.lanekassen.no

³³ www.kela.fi

³⁴ www.csn.se/languages/sami---davvisamegiella.html

³⁵ Sametinget 2019 (Norge): *Stipend for høyere utdanning*.

4. Innsamling av data om grenseløs samiskopplæring

4.1 Intervjuer

Arbeidsgruppa for grenseløs samiskopplæring gjennomførte elektroniske intervjuer med de skolene som har undervisning i og på samisk i nærheten av riksgrensene. Det elektroniske skjemaet kunne besvares på nordsamisk³⁶, finsk og norsk. I denne delen har vi samlet resultatene fra intervjuene.

Med intervjuene og visittene ønsket arbeidsgruppa å ta rede på følgende spørsmål: Fra hvilke områder har skoler hatt samarbeid over grensene? På hvilket nivå har skolene samarbeid nå, eller har hatt samarbeid? Hvordan er undervisningssamarbeidet gjennomført og hvordan har det lyktes? Hva understøtter eller forhindrer undervisningssamarbeidet? Hvilke saker må det settes fokus på dersom man vil samarbeide med en annen skole på den andre siden av grensen?

Spørreskjemaet ble sendt til rektorene og skolesjefene og lærerne i mai måned og i august 2019 la vi inn for annen gang en påminning på Sametingets Facebook-side og på hjemmesiden til Sametinget i Finland. I tillegg er det gjennomført intervjuer via skype-møter og i visitter.

Arbeidsgruppa har også lest og gransket forskjellige rapporter som er publisert tidligere. Disse er nevnt i kildeoversikten.

4.2 Samarbeidsskolene og -områdene

I følge spørreskjemaene og intervjuene har undervisningssamarbeidet berørt aktivitetene mellom skolene. Arbeidsgruppa vet også at skolene og språksentrene har samarbeidet med skolespørsmål, men dette har vi ikke tatt med i rapporten. Resultatene fra intervjuene viser at det er gjennomført opplæringssamarbeid i alle fall ved disse skolene og i disse områdene (se figur 2), men det kan tenkes at det er gjennomført mer grenseløst samarbeid enn det som vi har fått med:

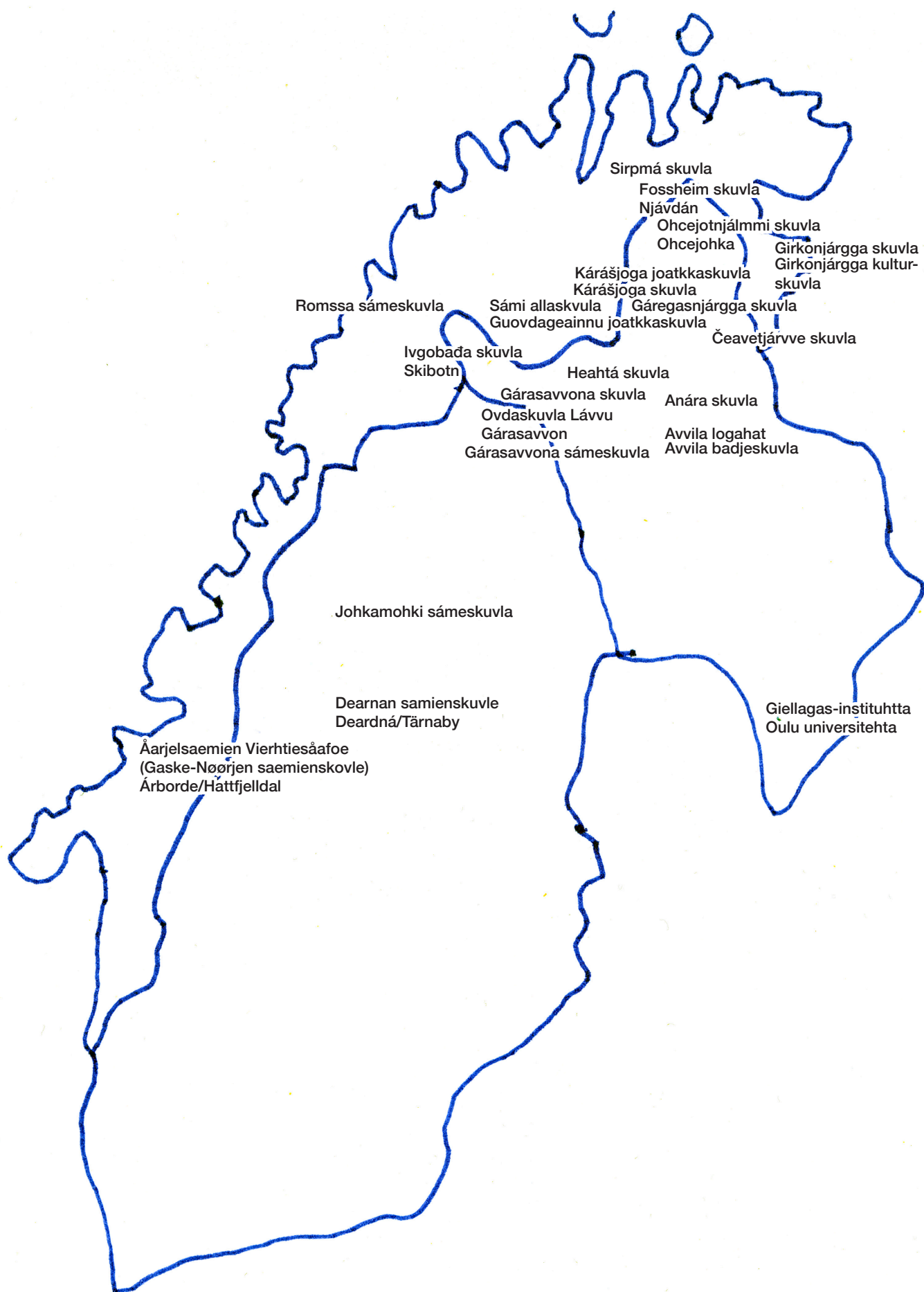
4.3 Noen vellykkede undervisningssamarbeid

Her har vi samlet eksempler på vellykket samarbeid. Eksemplene er valgt ut slik at de representerer forskjellige samarbeidsnivå: felles prosjekter og felles undervisning. Etter eksemplene er det i tillegg opplyst hva andre skoler har gjort og hvilke ønsker og erfaringer de har i forhold til opplæringssamarbeidet.

Samarbeidet mellom skolen ved Utsjok munningen og i Sirma

Skolen ved munningen av Utsjok på finsk side av Tanadalen og Sirma skole på norsk side av Tanadalen startet samarbeidet på begynnelsen av 1990-tallet. Fra 2000-tallet har samarbeidet utviklet seg og blitt utvidet mer systematisk. Foreldrene og lærerne ved disse to skolene startet arbeidsgrupper som ble kalt for Utsjok og Sirma kulturoppplæringsgruppe. Med denne kulturoppplæringsgruppa satte de i gang forskjellige aktiviteter. I 2005 ble det satt i gang permanent felles undervisning med to timer i uka.

³⁶ Se vedlegg 1.

Samarbeidet mellom disse to skolene har avstedkommet positiv utvikling for elevenes språkkunnskap og bruken av samisk i daglig tale. Samisk høgskole har gjort en grundig evaluering som viser at samarbeidet og felles undervisning har fungert bra, og at barnas bruk av samisk har økt og blitt styrket fordi samisk er et naturlig kommunikasjonspråk. Samarbeidet har også styrket barnas kulturforståelse og samiske identitet.

Prosjektet med navnet “OVTTAS! Sámi giella-, skuvla- ja mánáidgárdeovddideapmi Deanuleagis” (Sammen! Samisk språk-, skole- og barnehageutvikling i Tanadalen) har vært gjennomført to ganger; 2004-2007 og 2009-2013. Sentralt i disse prosjektene har vært samisk kulturoppklæring for barn og unge, og utvikling av samisk språk, skole og barnehage. Det er mange som har vært med på å finansiere disse to prosjektene, blant annet Interreg, berørte kommuner, Sametingene i Norge og Finland, Lappi foreningen i Finland, osv. I 2006 ble det satt i gang permanent felles undervisning en gang i uka. Dette ble senere utvidet til to dager i uka. Skolene hadde felles planleggingsmøter og det ble utarbeidet en felles årsplan.

Lærerne og foreldrene er enige i at en felles opplæring har lyktes i forhold til målene, og de har i lengre tid jobbet med å etablere en felles sameskole på tvers av landegrensene. Etter prosjektene har samarbeidet fortsatt i skolehverdagen, men er blitt truet etter at Tana kommune vedtok å legge ned Sirma skole fra august 2016. Foreldrene til de samiske barna i Utsjok og Sirma området er ikke fornøyd med situasjonen og krever at det etableres en grenseløs sameskole i området.

Samarbeidet mellom skolen i Sevettijärvi og skolene i Fossheim og Lovozero

Skolen i Sevettijärvi på finsk side og Fossheim skole på norsk side av Sápmi har hatt samarbeid siden 1990-tallet. Samarbeidet startet med idrettsbegivenheter og felles svømmedager i svømmehallen i Kirkenes. Skolene arrangerte også felles hobbydager der elevene fikk anledning til å bli kjent med hverandre. De felles aktivitetene ble holdt et par ganger i skoleåret. Noen ganger ble det mulig å pønske ut felles aktiviteter mer tilfeldig, fordi det er mulig for små skoler. Det ble slutt på samarbeidet etter at Fossheim skole ble lagt ned.

Sevettijärvi skole har også hatt samarbeid med skolen i Lovozero på russisk side av Sápmi. Sammen med foreldrene samlet Sevettijärvi skole penger til dette blant annet med lotterier og baking. Det ble søkt om reisestøtte fra blant annet Sametinget, finsk kulturmiddelfond og forskjellige andre kulturfond til elevene fra Lovozero. Sevettijärvi skole dekket reise- og oppholdsutgiftene til gjestene. ArcticChildren-prosjektet i 2005 utviklet samarbeidet mellom skolene i Sevettijärvi og Lovozero. Prosjektet ble finansiert av EU og ble koordinert av Lappi universitet i Rovaniemi³⁷. Til grunn for visittene var østsamenes tradisjoner, dans, håndverk, matlaging og leker. Målet er å øke kommunikasjonen og bygge nye samarbeidsformer.

³⁷ Lappi universitet 2005: *Uudenlaista yhteistyötä Sevettijärven ja Lovozeron koulujen välillä [En ny type samarbeid mellom skolene i Sevettijärvi og Lovozero]* www.ulapland.fi/news/Uudenlaista-yhteistyota-Sevettijarven-ja-Lovozeron-koulujen-valilla/r52yw0hl/47b3b2ce-943f-4933-9b4a-1302546361de

Samarbeidet mellom Giellagas-instituttet ved Oulu universitet og Samisk høyskole

Det er også et vidt samarbeid mellom Giellagas-instituttet ved Oulu universitet og Samisk høyskole. Samarbeidet omfatter både utveksling av elever og ansatte, veiledning og kommunikasjon. I tillegg er det ordnet med felles samlinger for videregående studenter, og Giellagas-instituttet og Samisk høyskole har også arrangert symposier sammen. Men Giellagas-instituttet og Samisk høyskole har dog ikke maktet å forene og integrere utdanningene, fordi systemene i Finland og Norge er forskjellige.

Annet som kommer fram i intervjuene

Utfra intervjuene kommer det fram at over halvparten av de som ble spurt, ønsker samarbeid på tvers av grensene. Selv om det ikke har vært absolutt fast samarbeid, ser likevel lærerne og foreldrene en stor nytte av at elevene blir kjent med hverandre over grensene. Resultatene fra intervjuene viser at de felles aktivitetene har styrket samisk språk, og virket til at landegrensene ikke synes å være grenser i det hele tatt, barna lærer å kjenne folk fra nabobygda, barna vedkjenner seg begge skolene og bygdene, lærer seg nabolandenes hovedspråk og føler at de har nytte av denne læringa.

Intervjuene viser at grunnskolene har foretatt korte visitter i nabolandene. Det har for eksempel vært temaer som teater, reinskilling, gudstjenester og andre liknende temaer og aktiviteter i Karesuando, Karasjok, Kautokeino, Hætta og Tärnaby og Hattfjelldal. Når det gjelder høyere utdanning har det vært samarbeid mellom Skolverket og Samis høyskole ved at Samisk høyskole utdanner førskole- og samisklærere for svensk side. I tillegg har Skolverket hatt samarbeid med Samisk opplæringsssentral i Enare der Samisk opplæringsssentral har gitt opplæring til lærere om fjernundervisning.

Både foreldrene og lærerne har interesse for og ønske om grenseløst opplærings samarbeid, og ønsker at et slikt samarbeid etableres som fast ordning. Det ville styrke felles samisk intensjon om samarbeid med opplæring over grensene, og fjerne ansvaret til den enkelte forelder og lærer for alene å streve med å utvikle og bevare samisk språk og kultur.

5. En felleserklæring

Samiske barn og unge over hele Sápmi skal ha rett til opplæring i samisk og på samisk. Det betyr at samene etablerer og bestyrer barnehage, grunnskole, videregående opplæring og høyere utdanning i sitt eget skolesystem der utdanningen bygger på samiske verdier og prinsipper. Skolen er et av våre viktigste samfunnsinstitusjoner. Den er knyttet til fortiden og skal forberede oss for fremtiden.

Skolen og læreren formidler tradisjonell kunnskap, kultur og verdier fra generasjon til generasjon.

Vi er ett folk og vi har rett til å utvikle oss etter dette prinsippet. Uavhengig av landegrensene skal vi sammen kunne opprettholde, utøve og utvikle vår kultur, vårt språk og våre levevis. Vi

skal også få pleie vårt slektskap og vennskap. Grensene skal ikke hindre oss mer enn nødvendig. Samvær og kommunikasjon er nyttig for oss. Vi kan nyttiggjøre oss av samiske læremidler og lærere i et annet land og vi er sterkere når vi samarbeider og deler kompetanse.

Vi har de samme utfordringene og ambisjonene og vi har selv grunnopplæring i alle skole spørsmål som berører samene. Intern kommunikasjon i det samiske samfunnet er viktig. Samisk helhetlig opplæringspolitikk medfører samarbeid over landegrensene der det samiske perspektivet er utgangspunktet. På grunnlag av disse prinsippene skal vi jobbe for å tilpasse landenes skolesystemer og -strukturer.

6. Tiltak

Prosjektarbeidsgruppa for grenseløs samiskopplæring foreslår følgende tiltak:

Etablering av et hovedprosjekt

Det bør vurderes om Sametinget i Norge skal få ansvaret for etablering av et hovedprosjekt. Målet med hovedprosjektet er å undersøke muligheter og vilkår for etablering av felles grenseoverskridende skoler, og i første omgang etablere forsøksskoler i Sápmi. I hovedprosjektet skal det både fra Norge, Finland og Sverige være medlemmer som har kompetanse i de respektive landenes læreplaner, andre styringsdokumenter og grundig forståelse av grenseløst samisk samarbeid.

Hovedprosjektet skal:

- Utforme en felles erklæring, overordnet prinsipielt grunnlag og verdigrunnlag, som skal gjelde for grenseløs opplæring og som danner og utvider erklæringsforslaget til forprosjektets arbeidsgruppe (kap5)
- Vurdere finansiering av forsøksskolene, og spesielt vurdere tilsvarende finansiering som av sameskolen i Troms på norsk side og de statlige sameskolene på svenskside
- Planlegge og vurdere skolens faglige innhold slik at den tar hensyn både til de forskjellige landene og samiskintensjon

Hovedprosjektet skal også utrede organiseringa som omfatter:

- Utrede hvordan sametingene/SPR og same-skolestyrene (på svensk side) kan ivareta sitt ansvar for grenseløst skolesamarbeid. Og vurdere etablering av et kontaktnettverk der felles samisk opplæringspolitikk drøftes, som også berører grenseløst opplæringssamarbeid. I den forbindelse bør det vurderes om Sametinget i Norge skal ha spesielt ansvar for oppfølging og koordinering av grenseoverskridende samarbeidsspørsmål, som for

eksempel kontakt med de forskjellige kommunene, skolene, lærerne og foreldrene

- Vurdere om Sametinget i Norge bør få spesielt ansvar for etablering av en styringsgruppe som har som formål å undersøke muligheter for utforming av felles læreplaner. Dessuten kartlegge slike styringsdokumenter for skolene som kan være til hinder for virkeliggjøring av et grenseløst samarbeid. Styringsgruppa må besitte fagkunnskap på forskjellige nivå i opplæringssektoren, som fra grunnskole til universitet
- Vurdere om Sametinget i Norge bør ha spesielt ansvar for etablering av samarbeid om nordiske læremidler. Målet er å planlegge og produsere felles samiske læremidler fra barnehage til videregående skole³⁸. Dette samarbeidet medfører også å se på muligheter for å føre læremidler over grensa uten å betale toll. I tillegg ønsker grenseløs samarbeidsprosjekt at det bør lages et felles samisk læremiddelprodukt i historie
- Vurdere hvordan etablere og utføre samarbeid med kommunene over hele Sápmi på den måten at man begynner å planlegge slike virksomheter sammen som ikke krever større strukturelle endringer eller større økonomiske utfordringer. Prosjekter, temaer og aktiviteter kan vedrøre visse fag som for eksempel musikk, duodji, heimkunnskap og gymnastikk.
- Videre aktiviteter som tar hensyn til samisk tradisjonell kunnskap slik som utnyttelse av naturen, næringer, slektskap og andre samiske kulturelle temaer
- Hvordan rekruttere samisktalende lærere som innehar kompetanse i arbeid med grenseløst samarbeid

³⁸ NOU 2016: 18 Hjertespråket/Vaajmoegiele/Vájmogiella/Váibmogiella.

Utrede hvordan gjennomføre kommunikasjon mellom kommuner med mye samarbeid

Kanskje kunne det være verdt å etablere en arbeidsgruppe med medlemmer både fra kommunenes administrasjon og foreldre, og at de sammen planlegger felles opplæringstilbud og vedtar mål og formål.

Andre forslag på grenseoverskridende tiltak:

- **Samarbeidsgrupper for skolene og språksentrene**, som arrangerer felles aktiviteter utenfor skoletid, som for eksempel felle kurs i duodji, sangstunder, joiking og teatervirksomhet og gudstjenester.
- **Samarbeidsgrupper for skoler og idrettslag**, som arrangerer felles idrettsaktiviteter, som for eksempel ski-, slalåm- og utforrenn, lassokasting, fotball osv.
- **Samisk barnehage-/førskolesamarbeid**, som gjør det mulig å utnytte knappemenneskelige og materielle ressurser i felleskap, som for eksempel å arrangere felles språkbad og visitter/felles turer. Det ville være naturlig å ha felles barnehage tilbud, uavhengig av landegrensene, for steder som ligger nær hverandre. Samiske barn skal ha tilgang til samisk barnehage/førskole.

- **Samarbeid mellom videregående skoler/yrkesskoler**, som rettelegger for mer samarbeid, for eksempel at reindriftslinja ved samisk opplæringssenter i Enare samarbeider med Russland og den samiske videregående- og reindriftsskolen i Kautokeino.
- **Kontakt i sosiale media**. Søke mulighet for å lage en kontakt-app og administrere en felles Facebook-side der samisklærere og foreldre kan kommunisere med hverandre om opplæringsspørsmål.
- **Etablere vennskapsskoler og -lærere**, som ville være til støtte og veiledning for lærerne, og gi vennskapslærerne mulighet for å planlegge og jobbe i lag, diskutere aktuelle spørsmål og samisk språk, didaktikk og pedagogikk.
- **Utrede behovet for grenseløs fjernundervisning**. Sametingene og Sameskolestyret burde sammen med de nordiske myndighetene sette i gang planleggingsarbeid om hvordan få i stand en permanent ordning for samisk fjernundervisning over landegrensene. Dessuten ønsker prosjektgruppa at det arrangeres en egen samling på politisk og faglig nivå for lærere og andre fagfolk som tilbyr opplæring i og på samisk, over hele Sápmi. Fjernundervisning ville gi flere samiske elever samiskundervisning og ville kunne nå ut til mange. Derfor er det viktig å gi dette en spesiell oppmerksomhet.

Kilder og annen litteratur

Aikio-Puoskari, Ulla 2016: *Gullos sámegiella! – Sámegielaid ealáškahttima buoremus vuogit ja álbmotlaš politihka linjât Suomas, Ruotas ja Norggas*. Sametinget. Enare.

NOU 2016: 18 Hjertespråket/Vaajmoegiele/Vájmogiella/Váibmogiella www.regjeringen.no/contentassets/ad82d-773c3094582a2660908b48886d3/no/sved/vedlegg.pdf (22.11.2019)

Sameskolstyrelsen 2019: *Fjærrundervisning i samiska*. sameskolstyrelsen.se/skola-utbildning/fjarrundervisning-i-samiska 25.11.2019)

Sametinget 2019 (Norge): *Barnehage*. samediggi.no/Balvalusat2/Manaidgardi#section-Proseakta-Sami-manat-odda-searvelanjain (17.10.2019)

Sametinget 2019 (Norge): *Stipend for høyere utdanning*. www.samediggi.no/Doarjagat-ja-stipeanddat/Stipeanda-alit-ohppui

Sametinget 2019 (Sverige): *Förvaltningskommuner i det samiska området*. www.sametinget.se/24399 (17.10.2019)

Sametinget 2019 (Finland): *Mii lea giellabeassi?* www.samediggi.fi/doaibma/samegiella/giellabeassi/mii-lea-giellabeassi/?lang=dav (14.10.2019)

Sametinget 2019 (Finland): *Sámegielaidd gáiddusoahpahusfidnu válmmaštallá doaimma stáđásmahttima*. www.samediggi.fi/2019/06/18/samegielaidd-gaiddusoahpahusfidnu-valmmas-talla-doaimma-stadasmahttima/?lang=dav (25.11.2019)

Sametinget 2019 (Norge): *Opplæring og læremidler*. www.samediggi.no/Balvalusat2/Oahpahus-ja-oahpponeavvut (25.11.2019)

Sametinget 2019 (Finland): *Skuvlen ja oahppomateriála*. www.samediggi.fi/skuvlen-ja-samegielat-oahppamaterialabargu/?lang=dav (16.10.2019)

Sameskolstyrelsen 2018: *Årsredovisning*. sameskolstyrelsen.se/app/uploads/2019/02/Sameskolstyrelsens-a%cc%8arsredovisning-2018.pdf (21.10.2019)

Skolverket 2019: *Lärrarlegitimation och förskollärrarlegitimation*. www.skolverket.se/regler-och-ansvar/lararlegitimation-och-forskollararlegitimation (12.11.2019)

Rasmussen, Torkel 2015: *Go ealáška, de lea váttis dápmat* – *Davvisámegiela etnolingvisttalaš ceavzinnávccaid guorahallan guovtti kránnjágielddas Deanus ja Ohcejogas 2000- logu álggus*. Diedut 5/2014. Samisk høgskole og Norges forskningsråd. Kautokeino.

Undervisningsdepartementet 2014: *Vuodđooahpahusa oahppoplána vuoduštusat*. Helsset. www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelmien-perusteet (4.4.2019)

Utdanningsdirektoratet 2015: *Rammeverk for samisk fjernundervisning*. www.udir.no/laringog-trivsel/samisk/rammeverk-for-fjernundervisning (16.10.2019)

Lover og forskrifter

Finland

- (17.7.1995/974) *Laki saamelaiskäräjistä*[Lov om Sametinget]
- (19.1.1973/36) *Varhaiskasvatustaki*[Lov om førskolelærerutdanning], (endring som berører samisk språk 11.12.1981/875, 11 § 2 mom., endring av lovens navn 8.5.2015/580)
- (21.8.1998/628) *Perusopetuslaki*[Grunnskoleloven]
- (21.8.1998/629) *Lukiolaki*[Lov om videregående opplæring]
- (21.8.1998/630) *Laki ammatillisesta koulutuksesta*[Lov om yrkesopplæring]
- (14.12.1998/986) *Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuudesta*[Forskrift om kvalifikasjoner tillærerstab]
- (11.6.1999/731) *Suomen perustuslaki/ Finlands grundlag/ Suomavuodđoláhka*
- (30.12.2013/1287) *Oppilas- ja opiskelu-huoltolaki*[Student- og studentvelferdsloven]

Norge

- (1987:56) *Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold*(sameloven)
- (1988:432) *Sameparagraf 110a i Grunnlova*
- (1998:61) *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa*(opplæringslova)
- (2005:64) *Lov om barnehager*
- (2005:657) *Forskrift om forvaltningsområdet for samisk språk*

Sverige

- (1992:1433) *Sametingslag*
- (2009:724) *Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk*
- (2010:800) *Skollag*
- (2011:326) *Förordning om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare*

Internasjonale avtaler

- (SopS 23/1997) *Dánmárkku, Suoma, Islánda, Norgga ja Ruota gaskasaš soahpamuš alitohppui beassamis*[Overenskomst mellom Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om adgang til høyere utdanning]
- (28/1962) *Islánda, Norgga, Ruota, Suoma ja Dánmárkku gaskasaš ovttasbargosa-hpamuš*[Samarbeidsavtale mellom Island, Norge, Sverige, Finland og Danmark]

Språksentre

Tärnaby og Östersund: Samiskt språk-centrum/
Saemien giielejarnge / Sámiien giällaguavdátje /
Sáme giellaguovdásj / Sámi giellaguovddáš
Alta: Álttá Sámi Giellaguovddáš Tana: Deanu
giellagáddi (SEG) Nesseby: Isak Saba guovddáš
Porsanger: Sámi giella- ja kulturguovddáš Kå-
fjord: Sámi giellaguovddáš Kautokeino: Giellagiisá
Romsa: Gáisi Giellaguovddáš Storfjord: Storfjord
språksenter Evenes: Várdobáiki
Lavangen: Ástávuona giellagoahtie Tysfjord:
Árran julevsáme guovdásj
Røyrvik: Giieleaernie Snåsa: Giielem nastedh
Røros: Aajege Saemien gielle- jih maahtoejarnge

7. Vedlegg

Vedlegg 1. Intervjuer på nordsamisk om skolesamarbeidet

Innsamling av data om samisk skolesamarbeid – bes besvart!

Samisk parlamentarisk råd har utpekt et felles mål for utvidelse og styrking av samisk skolesamarbeid. Sametinget i Norge har nedsatt en nordisk arbeidsgruppe som holder på å utrede saken og gjøre ferdig forslag til utvikling av grenseløst samisk skolesamarbeid. Bakgrunnen og grunnlaget for arbeidet er det langvarige samarbeidet mellom skolen i Utsjok på finsk side og skolen i Sirma på norsk side, og disse erfaringene er det mulig å nyttiggjøre seg også andre steder. Målet med arbeidet er å tilrettelegge mulighetene for å utvikle de samiske språkene, det samiske folket kunnskap, samisk slektskap, felles næringer og også fremtidige jobbmuligheter på tvers av landegrensene.

Arbeidsgruppa jobber i perioden 1.1.2019–31.12.2019 med å kartlegge og samle opplysninger om dagens skolesamarbeid i forskjellige områder i Sápmi. I tillegg vil arbeidsgruppa vurdere funksjonsmønsteret for dagens samarbeid, problemer, nivåer, lærersituasjoner og fremtidige muligheter for utviding av skolesamarbeidet. Målet for arbeidsgruppa er å utarbeide konkrete forslag til endringer i opplæringslovene (dersom det er behov for det), koordinering av læreplaner og -fag og endringer i læreplannormene (dersom det er behov for det) og til endring av andre hindringer, for hele Sápmi.

Arbeidsgruppas ordfører er Anne Klemetsen Sametinget i Norge, sekretær er Arla Magga Sametinget i Finland. Arbeidsgruppas øvrige medlemmer er: Ulla Aikio-Puoskari, Laura Arola, Eila Tapiola, Torkel Rasmussen, Aura Pieski, Jon-Charister Mudenia og Leif Erik Varsi.

1. Opplysninger om den som besvarer: *navn, stilling (rektor, skolesjef, lærer, foresatt, annet), e-mail, telefonnummer*
2. Har din skole/kommune (hatt) samarbeid med en skole i et annet land der det er samiskundervisning? Dersom svaret er ja, oppgi denne samarbeidsskolen.

3. Hvordan har dere gjennomført dette samarbeidet i praksis?
 - a. Fellestemabegivenheter
 - b. Visitter
 - c. Fjernkontakt/fellesfjerntimer
 - d. Fellesprosjekter
 - e. Felles undervisning i disse temaene eller fagene
 - f. Annet
4. Hvor ofte har dere (hatt)samarbeid?
 - a. En gang i uka
 - b. En gang i måneden
 - c. En gang i året
 - d. Jevnlig
 - e. Tilfeldig
5. Hvilke saker har dere tatt opp i samarbeidet og hvordan?
 - a. Tilpassetlæreplaner
 - b. Tilpassetlæremidler/fag
 - c. Tilpassettimefordeling/timetall
 - d. Vurdering/fastsettte karakterer
 - e. Lærersituasjoner
 - f. Økonomiskesaker
 - g. Språklige utfordringer – kommunikasjon over grensene
 - h. Annet
6. Hva har vært til hinder for samarbeidet med andreskoler?
7. Hva har fremmet eller støttet samarbeidet med andreskoler?
8. Hvor mye av gjennomføringen av samarbeidet avhenger av bestemte lærere/foresatte til barna/skolesjefens velvilje?
9. Hvordan har dette skolesamarbeidet påvirket din skole, elevene, språkbruken, samisk tilhørighet, identitet?
10. Ville det ved din skole være interesse for mer samarbeid med en annen grenseskole?
11. Hvilke saker ville dere ta opp i skolesamarbeidene?
12. Hva annet ville du fokusere på ved samarbeidet eller meddele andre?

SÁMEDIGGI
SAMETINGET

Kontaktpersoner:

Saksbehandler Inger Anne Klemetsen
Sametinget (NO)
+47 78 47 40 94
inger.anne.klemetsen@samediggi.no

Sekretær Arla Magga,
Sametinget (FI)
+358 401 985 033
arla.magga@samediggi.fi

samediggi.no